ONLINE JOURNAL
E-ISSN:3060-5490

INSTITUTE OF UZBEK NATIONAL
MUSICAL ART NAMED AFTER YUNUS RAJABI

Milliy Madaniyat Jurnali - Журнал Национальной Культуры

Journal of national CULTURE

Published: 12.11.2026
DOI: https://doi.org/10.64681/6gww3w39

ilmiy uslubiy jurnali – научно-методический журнал – research and methodological journal

Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari: tarixiy-musiqiy xususiyatlari va bugungi ijrochilik repertuaridan cheklangan dostonlar tahlili

(Khorezm “Gorogly” epics: historical and musical characteristics and analysis of epics with limited presence in the contemporary performance repertoire)

Rasulbek Abduraxmanov

Department of Epic Performance
The Institute of Uzbek national musical art named after Yunus Rajabiy,
100001, Mustaqillik, 1.
Uzbekistan/Tashkent
E-mail: rasulbekabdurahmonov93@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada Xorazm dostonchilik maktabiga mansub “Go‘ro‘g‘li” turkumiga mansub dostonlarning tarixiy shakllanishi, musiqiy-badiiy xususiyatlari, ijrochilik an’analari hamda bugungi kundagi repertuar holati tadqiq etiladi. Xususan, folklorshunos olim Safarboy Ro‘zimboyev tomonidan to‘planib, nashr qilingan Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarining 14 ta namunasi asosida tarixiy epik repertuar va zamonaviy baxshilar ijrochiligi o‘rtasidagi farqlar tahlil qilinadi. Bola baxshi ijro an’anasi bilan bog‘liq “Avazxon”, “Baziryon”, “Xirmondali” dostonlari hamda Otaxon baxshi Matyoqubov repertuaridagi “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi”, “Arab Rayhon”, “Qirq minglar”, “Avazning uylanishi” kabi asarlarning ijrochilikdagi o‘rni yoritiladi. Shuningdek, “Og‘a Yunus”, “Kampir” va boshqa ayrim dostonlarning bugungi ijrochilik amaliyotida kam uchrashi yoki repertuardan chetda qolishi masalasi alohida ko‘rib chiqiladi. Dostonlarning matni bilan bir qatorda, ularga xos kuy, noma, musiqiy lavha va ijro uslublarini saqlash zarurati asoslab beriladi. Tadqiqotda epik merosni arxivlashtirish, keksa avlod baxshilari xotiralarini yozib olish va kam ijro etiladigan dostonlarni yosh ijrochilar repertuariga qaytarishning ilmiy-amaliy ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Xorazm dostonchilik maktabi, “Go‘ro‘g‘li” turkumi, baxshichilik, Bola baxshi, Otaxon baxshi Matyoqubov, Safarboy Ro‘zimboyev, epik repertuar, unutilayotgan dostonlar, doston navolari, noma, musiqiy folklor, ustoz-shogird an’anasi.

Abstract

This article examines the historical development, musical and artistic characteristics, performance traditions, and contemporary repertoire of the Gorogly epic cycle belonging to the Khorezm school of epic storytelling. Based on fourteen epic narratives collected and published by folklorist Safarboy Rozimboyev, the

study analyzes the differences between the historical epic repertoire and the contemporary performance practices of traditional storytellers. Particular attention is paid to the epics “Avazkhan,” “Baziryon,” and “Khirmondali,” associated with Bola Bakhshi's performance tradition, as well as “The Birth of Gorogly,” “Arab Rayhan,” “Forty Thousand,” and “Avaz's Marriage,” which formed part of Otakhon Bakhshi Matyoqubov's repertoire. The article also examines “Ogha Yunus,” “Kampir,” and other narratives that are rarely performed today or have gradually disappeared from active performance practice. The study emphasizes the importance of preserving not only the textual content of these epics but also their melodies, musical episodes, noma sections, and traditional performance techniques. It further discusses the scholarly and practical significance of archival documentation, recording the memories of senior-generation storytellers, and restoring neglected epics to the repertoire of younger performers.

Keywords: Khorezm epic school, Gorogly cycle, bakhshi, Bola Bakhshi, Otakhon Bakhshi Matyoqubov, Safarboy Rozimboyev, epic repertoire, forgotten epics, epic melodies, noma, musical folklore, master-apprentice tradition.

Аннотация

В статье исследуются историческое становление, музыкально-художественные особенности, исполнительские традиции и современное состояние эпических сказаний цикла «Гороглы», относящихся к Хорезмской школе сказительства. На основе четырнадцати дастанов, собранных и опубликованных фольклористом Сафарбаем Рузимбаевым, анализируются различия между историческим эпическим репертуаром и современной исполнительской практикой бахши. Рассматривается значение дастанов «Авазхан», «Базирён», «Хирмондали», связанных с исполнительской традицией Бола бахши, а также произведений «Рождение Гороглы», «Араб Райхан», «Сорок тысяч» и «Женитьба Аваза», входивших в репертуар Атахана бахши Матякубова. Особое внимание уделяется произведениям «Ога Юнус», «Кампир» и другим дастанам, которые в настоящее время редко исполняются либо постепенно выходят из активного репертуара. Обосновывается необходимость сохранения не только текстов эпических произведений, но и связанных с ними мелодий, музыкальных эпизодов, форм исполнения и традиционных нома. Рассматриваются научно-практические вопросы архивирования эпического наследия, записи воспоминаний старшего поколения сказителей и возвращения малоисполняемых произведений в репертуар молодых бахши.

Ключевые слова: Хорезмская школа сказительства, цикл «Гороглы», бахши, Бола бахши, Атахан бахши Матякубов, Сафарбай Рузимбаев, эпический репертуар, забываемые дастаны, эпические мелодии, нома, музыкальный фольклор, традиция «учитель–ученик».

Xalq og‘zaki ijodi har bir millatning tarixiy xotirasi, ma’naviy dunyosi, estetik qarashlari va ko‘p asrlik madaniy tajribasini o‘zida mujassam etgan bebaho ma’naviy meros hisoblanadi. Ushbu merosning eng yirik va qadimiy janrlaridan biri dostonchilik san’atidir. Dostonlarda xalqning orzu-umidlari, qahramonlik tasavvurlari, muhabbat, sadoqat, vatanparvarlik, adolat va insoniy fazilatlar badiiy ifodasini topadi. Shu jihatdan dostonchilik nafaqat adabiy hodisa, balki xalqning tarixiy, ijtimoiy va musiqiy tafakkurini o‘zida mujassam etgan murakkab san’at turidir. O‘zbek xalq dostonchiligi tarixida “Go‘ro‘g‘li” turkumi alohida o‘rin egallaydi. Mazkur epik turkum turkiy xalqlar orasida keng tarqalgan bo‘lib, har bir hududning tarixiy-madaniy muhiti, ijrochilik maktabi va badiiy tafakkuriga muvofiq o‘ziga xos xususiyatlarni kasb etgan [1].. Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari ham ana shu umumturkiy epik an’ananing muhim hududiy ko‘rinishlaridan biridir.

Xorazm vohasida shakllangan baxshichilik san’ati o‘zining musiqiyligi, ijro uslubi, cholg‘u jo‘rligi, ohanglar tizimi va badiiy ifoda vositalari bilan boshqa dostonchilik maktablaridan ajralib turadi. Xorazm baxshilari dostonni oddiy hikoya tarzida bayon etish bilan cheklanmay, uni muayyan musiqiy shakllar, kuylar, she’riy parchalar va ijroviy usullar orqali tinglovchiga yetkazganlar. Natijada doston ijrosi adabiyot, musiqa va sahnaviy ifodaning o‘zaro uyg‘unlashgan yaxlit namunasiga aylangan.

Xorazm dostonchiligini o‘rganishda folklorshunos olim Safarboy Ro‘zimboyev tomonidan amalga oshirilgan to‘plash va nashr ishlari alohida ahamiyatga ega. Olim tomonidan to‘planib, nashr qilingan Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari kitobida mazkur turkumga mansub 14 ta dostonning berilishi hududiy epik meros ko‘lamini anglashda muhim manba hisoblanadi. Ushbu to‘plam Xorazm dostonchilik maktabining tarixiy repertuarini o‘rganish, dostonlar o‘rtasidagi mavzuiy va syujet aloqalarini aniqlash hamda ularning bugungi ijrochilik holatini qiyosiy tahlil qilish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi [2].. Biroq yozma manbalarda

saqlangan dostonlarning barchasi bugungi kunda faol ijro etilmoqda, deb bo‘lmaydi. Xorazm baxshichilik amaliyotida ayrim dostonlar muntazam kuylanib kelayotgan bo‘lsa, boshqalari kamdan-kam ijro etiladi yoki ayrim ustozlar repertuari bilan cheklanib qolgan. Ayniqsa,“Og‘a Yunus”, “Kampir” va boshqa ayrim dostonlarning bugungi ijrochilikdagi holatini o‘rganish dolzarb masalalardan biridir. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarining tarixiy-musiqiy xususiyatlarini yoritish, tarixiy manbalarda qayd etilgan repertuar bilan zamonaviy baxshilar ijrosidagi asarlarni qiyoslash, bugungi kunda kam ijro etilayotgan yoki repertuardan chetda qolayotgan dostonlarning madaniy ahamiyatini ochib berishdan iborat.

Xorazm dostonchilik maktabi o‘zbek xalq epik ijodining o‘ziga xos hududiy maktablaridan biri bo‘lib, unda xalqning tarixiy xotirasi, turmush tarzi, axloqiy qarashlari, urf-odatlari va musiqiy-estetik dunyoqarashi o‘z ifodasini topgan. Bu maktabning shakllanishi va taraqqiyotida baxshilar, sozandalar, doston bilimdonlari hamda ustoz-shogird an’anasi muhim o‘rin tutgan. “Go‘ro‘g‘li” turkumidagi dostonlar qahramonlik, jasorat, adolat, do‘stlik, muhabbat, sadoqat va el-yurt manfaatlarini himoya qilish kabi g‘oyalarni ilgari suradi. Turkumga kiruvchi asarlarda Go‘ro‘g‘li va uning atrofidagi qahramonlar obrazlari orqali xalqning ideal inson, adolatli hukmdor, mard bahodir va sadoqatli inson haqidagi tasavvurlari ifodalanadi. Xorazm variantlarining muhim xususiyati shundaki, ular umumiy epik syujetlarni hududning o‘ziga xos badiiy va musiqiy an’analari bilan boyitgan. Dostonlarning ayrim voqealari, obrazlar talqini, she’riy ifoda shakllari va musiqiy lavhalarida Xorazm xalqining madaniy muhiti sezilib turadi. Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarini o‘rganishda faqat ularning syujetini yoki adabiy matnini tahlil qilish yetarli emas. Chunki ushbu asarlar asrlar davomida jonli ijrochilik muhitida yashab kelgan. Baxshi tomonidan ijro jarayonida qo‘llanilgan kuylar, ohanglar, ovoz

imkoniyatlari, she’riy parchalarni kuylash usullari va cholg‘u jo‘rligi dostonning badiiy qiyofasini belgilovchi muhim omillardir.

Xorazm epik merosini o‘rganishda folklorshunos olim Safarboy Ro‘zimboyevning to‘plash va nashr faoliyati muhim o‘rin egallaydi. Olim tomonidan to‘planib, nashr qilingan Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari kitobida ushbu turkumga mansub 14 ta dostonning jamlanganligi Xorazm epik repertuarining ko‘lami va rang-barangligini ko‘rsatadi. Mazkur to‘plamning ilmiy ahamiyati shundaki, unda dostonchilik an’anasi doirasida shakllangan bir qator epik asarlar yozma shaklda saqlab qolingan. Bu esa ularni keyingi davrlarda o‘rganish, qiyoslash, tasniflash va ilmiy muomalaga kiritish imkonini beradi. Dostonlarning yozma manbalarda mavjud bo‘lishi, avvalo, ularning matni va syujet xususiyatlarini kelajak avlodga yetkazish uchun xizmat qiladi. Shu bilan birga, mazkur to‘plam bugungi baxshilar repertuarini tarixiy repertuar bilan solishtirish uchun ham muhim asos hisoblanadi. Bu o‘rinda alohida ta’kidlash lozimki, kitobda 14 ta dostonning mavjudligi ularning barchasi bugungi kunda bir xil darajada ijro etilayotganini anglatmaydi. Aksincha, yozma manbada saqlangan asarlar bilan jonli ijrochilik amaliyotida faol mavjud bo‘lgan dostonlar o‘rtasida muayyan tafovutlar kuzatiladi. Mazkur tafovutni o‘rganish Xorazm dostonchilik maktabining bugungi holatini baholashda muhim ahamiyatga ega. Xorazm dostonchilik maktabining rivojlanishida o‘ziga xos ijro uslubi va repertuarga ega bo‘lgan baxshilarning xizmatlari beqiyosdir. Shu jihatdan Bola baxshi nomi bilan bog‘liq ijrochilik an’anasi alohida e’tiborga loyiq. Mavjud ma’lumotlarga ko‘ra, Bola baxshi ijro etgan “Avazxon”, “Baziryon” va “Xirmondali” dostonlari Xorazm “Go‘ro‘g‘li” turkumining ijrochilik tarixini o‘rganishda muhim o‘rin tutadi [3].. Ushbu asarlar nafaqat epik mazmuni, balki baxshi repertuarida egallagan o‘rni bilan ham ahamiyatlidir. Bola baxshi ijrosida saqlangan dostonlarni o‘rganish orqali Xorazm baxshichilik maktabining repertuar tarkibi, ustoz ijrochilarning badiiy qarashlari va

dostonlarni keyingi avlodga yetkazish mexanizmlarini aniqlash mumkin. Ayniqsa, mazkur dostonlarning hozirgi ijrochilik amaliyotidagi holatini alohida tadqiq etish zarur. Ularning qaysi qismlari bugungi baxshilar tomonidan kuylanayotgani, to‘liq ijro an’anasi saqlangan yoki saqlanmagani, musiqiy namunalari qay darajada yozib olingani kabi masalalar kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun muhimdir. Bola baxshi repertuaridagi dostonlar bilan boshqa Xorazm baxshilari ijrosidagi variantlarni qiyoslash ham katta ilmiy imkoniyatlar yaratadi. Bunda matndagi farqlar, she’riy parchalar, kuylar, ijro sur’ati, musiqiy bezaklar va obrazlar talqinidagi o‘zgarishlarni aniqlash mumkin [4].. Shu sababli Bola baxshi ijrochilik merosini faqat alohida ijrochining faoliyati sifatida emas, balki Xorazm dostonchilik maktabining tarixiy davomiyligini ta’minlagan muhim madaniy hodisa sifatida baholash lozim.

1-rasm.

2-rasm.

Xorazm baxshichilik an’anasini o‘rganishda Otaxon baxshi Matyoqubov repertuari ham muhim manba hisoblanadi. Mavjud ma’lumotlarga ko‘ra, u “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi”, “Arab Rayhon”, “Qirq minglar” va “Avazning uylanishi” kabi dostonlarni ijro etgan. Ushbu dostonlar mazmuni va epik voqealar rivoji jihatidan “Go‘ro‘g‘li” turkumining turli qirralarini namoyon etadi. Jumladan,

“Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi” asari bosh qahramonning kelib chiqishi va uning epik qahramon sifatida shakllanishi bilan bog‘liq voqealarni yoritishi bilan ahamiyatlidir. “Arab Rayhon” va “Qirq minglar” dostonlari esa turkumning qahramonlik, sarguzasht va ijtimoiy munosabatlar bilan bog‘liq mazmuniy qatlamlarini o‘rganishda muhim material bo‘lib xizmat qiladi. “Avazning uylanishi” dostonida esa Avaz obrazi, uning hayoti, muhabbat va oilaviy munosabatlar bilan bog‘liq epik voqealar markaziy o‘rin egallaydi.

Otaxon baxshi Matyoqubov ijro etgan ushbu asarlarni ilmiy jihatdan o‘rganishda ularning musiqiy tuzilishiga ham alohida e’tibor qaratish lozim. Chunki baxshi ijrosida dostonning mazmuni ovoz, kuy va cholg‘u jo‘rligi bilan uyg‘unlashib, o‘ziga xos badiiy yaxlitlikni yuzaga keltiradi. Baxshi repertuaridagi asarlarni o‘rganish nafaqat ularning nomlarini aniqlash, balki ijro uslubi va musiqiy ifoda xususiyatlarini ham hujjatlashtirishni talab qiladi. Masalan, dostonning qaysi qismida qanday ohang qo‘llanilgani, nasriy bayon va she’riy kuylash o‘rtasidagi almashinuv, qahramonlar nutqining musiqiy ifodasi hamda cholg‘u jo‘rligining o‘ziga xos jihatlari alohida tahlil qilinishi mumkin [5].. Otaxon baxshi Matyoqubov repertuarining yozma, audio va video manbalar asosida o‘rganilishi Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarining ijrochilik tarixini yanada to‘liqroq tiklash imkonini beradi.

Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarini o‘rganishda eng dolzarb masalalardan biri tarixiy repertuarda mavjud bo‘lgan, ammo bugungi kunda faol ijro etilmayotgan yoki kam kuylanayotgan asarlarni aniqlashdir. Safarboy Ro‘zimboyev to‘plagan va nashr qilgan 14 ta doston bilan bugungi baxshilar ijrosida uchraydigan asarlarni qiyoslash ushbu masalaning mohiyatini ochib beradi. Hozirgi ijrochilik amaliyotida ayrim dostonlar saqlanib qolgan bo‘lsa-da, turkumga mansub boshqa asarlar kamroq ijro etilishi yoki repertuardan asta-sekin chekinishi mumkin. Jumladan, “Og‘a Yunus” va “Kampir” kabi dostonlarning bugungi ijrochilikdagi holatini alohida

o‘rganish zarur. Ushbu asarlar tarixiy repertuar tarkibida qayd etilgan bo‘lsa-da, ularning hozirgi baxshilar tomonidan qay darajada ijro etilayotgani, to‘liq variantlari saqlangan yoki saqlanmagani va musiqiy shakllarining mavjudligi aniqlashtirilishi lozim. Bu yerda muhim jihat shuki, dostonning kam ijro etilishi yoki repertuardan chetda qolishi uning tarixiy va badiiy ahamiyatini yo‘qotmaydi. Aksincha, bunday asarlar Xorazm epik merosining hali to‘liq o‘rganilmagan qatlamlarini tashkil etadi.

Bunday tahlil natijasida dostonlarning nafaqat adabiy mazmuni, balki musiqiy o‘ziga xosligi ham ilmiy jihatdan yoritiladi. Bugungi globallashuv sharoitida xalq og‘zaki ijodi namunalarini saqlash va kelajak avlodga yetkazish masalasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari nafaqat folklorshunoslik, balki musiqa san’ati, etnomusiqashunoslik, madaniyatshunoslik va ijrochilik ta’limi uchun ham muhim tadqiqot obyektidir. Dostonlarni saqlashning eng samarali yo‘llaridan biri ularni ilmiy asosda arxivlashtirishdir. Buning uchun har bir doston bo‘yicha alohida ma’lumotlar bazasini yaratish, uning ijrochisi, yozib olingan joyi, sanasi, variantlari, musiqiy namunalari va mavjud manbalarini qayd etish zarur [6].. Ayniqsa, “Og‘a Yunus”, “Kampir” va boshqa kam ijro etiladigan dostonlar bo‘yicha alohida izlanishlar olib borish maqsadga muvofiq. Bu jarayonda avvalgi avlod baxshilarining ijrolari, ularning shogirdlari xotiralari va mavjud yozma manbalar o‘zaro solishtirilishi lozim. Shuningdek, oliy musiqa ta’limi muassasalarida “Go‘ro‘g‘li” turkumiga mansub dostonlarni o‘rganish va ijro etishga qaratilgan maxsus amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etish muhimdir. Bu jarayonda nafaqat keng tarqalgan, balki kam o‘rganilgan va ijrochilikdan chetda qolgan asarlarga ham e’tibor qaratish lozim. Yosh baxshilarga tarixiy doston variantlarini o‘rgatish, ustozlar ijrosidagi kuy va nomalarni saqlash, ularning ijro uslublarini amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘zlashtirish muhim ahamiyatga ega [7].. Shunday qilib, epik merosni saqlash faqat doston matnlarini nashr qilish bilan cheklanmasligi

kerak. Ularning jonli ijrosi, musiqiy shakllari, ijrochilar xotiralari va an’anaviy uzatish mexanizmlarini ham saqlash zarur.

Xulosa

Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlari xalqimizning ko‘p asrlik tarixiy xotirasi, badiiy tafakkuri va musiqiy madaniyatini o‘zida mujassam etgan noyob epik merosdir. Ushbu dostonlar Xorazm baxshichilik maktabining shakllanishi va taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. Ularning o‘ziga xosligi syujet qurilishi, obrazlar tizimi, she’riy ifoda, musiqiy ohanglar va ijro uslublarida namoyon bo‘ladi. Safarboy Ro‘zimboyev tomonidan to‘planib, nashr qilingan Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarining 14 ta namunasi hududiy epik merosni o‘rganish uchun muhim yozma manba hisoblanadi. Ushbu manbalarni bugungi baxshilar repertuari bilan qiyoslash orqali tarixiy va zamonaviy ijrochilik o‘rtasidagi tafovutlarni aniqlash mumkin.

Bola baxshi ijro an’anasi bilan bog‘liq “Avazxon”, “Baziryon”, “Xirmondali” hamda Otaxon baxshi Matyoqubov repertuaridagi “Go‘ro‘g‘lining tug‘ilishi”, “Arab Rayhon”, “Qirq minglar”, “Avazning uylanishi” kabi dostonlar Xorazm epik ijrochilik tarixini o‘rganishda muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, Xorazm “Go‘ro‘g‘li” dostonlarini tadqiq etishda asosiy e’tibor nafaqat bugungi kunda ijro qilinayotgan asarlarga, balki tarixiy repertuarda mavjud bo‘lgan, ammo hozirgi ijrochilik amaliyotida kam uchraydigan yoki ijro etilmayotgan dostonlarga ham qaratilishi lozim. Bu yo‘nalishdagi ilmiy izlanishlar Xorazm dostonchilik maktabining hali to‘liq o‘rganilmagan qirralarini ochishga, uning tarixiy-musiqiy xususiyatlarini chuqurroq anglashga va milliy musiqiy merosni kelajak avlodga yetkazishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirzayev T. Xalq baxshilarining epik repertuari. Toshkent: Fan, 1979. 150 b.
2. Xorazm dostonlari: «Go‘ro‘g‘li» / nashrga tayyorlovchi S. Ro‘zimboyev. Urganch: Xorazm, 2004.
3. Matyoqubov B. Doston navolari / mas’ul muharrir R. Yunusov. Toshkent, 2009.

4. Abduraxmanov R. «Xorazm baxshichilik maktabi va uning yirik vakillari» // International Journal of Integrated Sciences. 2026. Vol. 3, no. 3. URL: https://interspp.com/index.php/ijis/article/view/4261 (murojaat sanasi: 16.11.2026).
5. Abduraxmanov R. «Xorazm dostonchilik an'anasida unutilgan epik merosni tiklash va qayta ijro etish masalalari ("Tohir va Zuhra" dostoni misolida)» // Education and Science Yesterday and Today. 2026. Vol. 4, no. 4.
6. Abduraxmanov R. «Dostonchilik an'anasining tarixiy ildizlari, badiiy mohiyati va madaniy vazifalari» // Filologiya va pedagogika. 2025. No. 13 (17). B. 93–94. URL: https://tilvaadabiyot.uz/f/13-son_filologiya_va_pedagogika_2025.pdf (murojaat sanasi: 16.11.2026).
7. Mavlonbekova N. «Turkman baxshisi "Sevgi va ishq mulkining shohi" Mullanafasning "Zuxra va Toxir" dostoni tahlili» // Oriental Art and Culture. 2022. Vol. 3, no. 4. B. 408–412. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/turkman-baxshisi-sevgi-va-ishq-mulkining-shohi-mullanafasning-zuxra-va-toxir-dostoni-tahlili (murojaat sanasi: 16.11.2026).

References

1. Mirzayev, T. *Xalq baxshilarining epik repertuari [The Epic Repertoire of Folk Bakhshis]*. Tashkent: Fan, 1979. 150 pp. (in Uzbek)
2. *Xorazm dostonlari: "Go'ro'g'li" [Khorezm Epics: "Gorogly"]*. Prepared for publication by S. Ro'zimboyev. Urgench: Xorazm, 2004. (in Uzbek)
3. Matyoqubov, B. *Doston navolari [Epic Melodies]*. Edited by R. Yunusov. Tashkent, 2009. (in Uzbek)
4. Abduraxmanov, R. *"Xorazm baxshichilik maktabi va uning yirik vakillari [The Khorezm Bakhshi School and Its Major Representatives]."* International Journal of Integrated Sciences 3, no. 3 (2026). https://interspp.com/index.php/ijis/article/view/4261. (in Uzbek)
5. Abduraxmanov, R. *"Xorazm dostonchilik an'anasida unutilgan epik merosni tiklash va qayta ijro etish masalalari ("Tohir va Zuhra" dostoni misolida) [Issues of Restoring and Reperforming Forgotten Epic Heritage in the Khorezm Epic Tradition (Using the Epic "Tohir va Zuhra" as an Example)]."* Education and Science Yesterday and Today 4, no. 4 (2026). (in Uzbek)
6. Abduraxmanov, R. *"Dostonchilik an'anasining tarixiy ildizlari, badiiy mohiyati va madaniy vazifalari [Historical Roots, Artistic Essence, and Cultural Functions of the Epic Tradition]."* Filologiya va pedagogika, no. 13 (17) (2025): 93–94. https://tilvaadabiyot.uz/f/13-son_filologiya_va_pedagogika_2025.pdf. (in Uzbek)
7. Mavlonbekova, N. *"Turkman baxshisi 'Sevgi va ishq mulkining shohi' Mullanafasning 'Zuxra va Toxir' dostoni tahlili [Analysis of the Epic 'Zuxra va Toxir' by the Turkmen Bakhshi Mullanafas, 'The King of the Realm of Love and Affection']."* Oriental Art and Culture 3, no. 4 (2022): 408–412. https://cyberleninka.ru/article/n/turkman-baxshisi-sevgi-va-ishq-mulkining-shohi-mullanafasning-zuxra-va-toxir-dostoni-tahlili. (in Uzbek)